

2016. augusztusi mérnök évfordulók, emlénapok

1. – 120 éve alakult az Egyesült Magyar Villamossági Rt.

1896-ban e napon az Egger B. és Társa cég a Pesti Magyar Kereskedelmi Bankkal közösen megalapították az Egyesült Magyar Villamossági Rt.-t, amely 1906-ban nevét Egyesült Izzólámpa és Villamossági Rt.-re változtatta. A gyár termékeit az 1910-es évektől Tungstram-védjeggyel forgalmazták, majd 1989-ben a General Electric Co. Megvásárolta a Tungstram Rt. részvényeinek többségét.

3. – 225 éve született Maderspach Károly mérnök

A bánsági Oravicabányán született Maderspach Károly (1791-1849) kohómérnök, feltaláló. Sikereit nemzetközi viszonylatban is jelentős találmányának, az íven függő vonórudas vashídnak köszönhetette. Az első vashídját Lugoson, a Csuka-átersznel 18,45 m fesztávolsággal tervezte. 1837-ben 40 m fesztávolságú hidat épített a Cserna folyón. Harmadik hídját a Temes folyó felett, Karánsebesnél építette meg 55 m fesztávolságban.

4. – 130 éve született Görgey István mérnök

Kohányban született Görgey István (1886-1945) vegyészmérnök, politikus. 1909-től a Kereskedelmi Minisztériumban dolgozott, emellett 1914-től a Budapesti felső ipariskola tanára volt. 1922-től három cikluson át egységes párti nemzetgyűlési, ill. országgyűlési képviselő, az Interparlamentáris Unió magyar csoportjának elnöke, az Országos Iparegyesület alelnöke, valamint a Gyáriparosok Országos Szövetsége igazgatóságának tagja volt.

12. – 170 éve született Freund Vilmos építész

Pakson született Freund Vilmos (1946-1922) építész, a historizmus egyik jelentős alkotója, aki Zürichben végezte tanulmányait. Budapesten 1883. az új Országház tervpályázatán tűnt fel először, majd számos pályázaton aratott sikert: Budapesti Izr. Kórház 1888, New-York-palota 1892, Lipótvárosi Kaszinó. Számos magánpalotát épített Budapesten, főleg az Andrássy-úton (Sváb-palota 1885-87), ezeken kívül több kórházépületet: Ferenc József Kereskedelmi Kórház, a Pesti Izr. Hitközség Szabolcs-utcai kórháza (1889), Bródy Adél Gyermekkorház (1895-96), azután az Izr. Siketnémák Orsz. Intézetének Bethlen-téri palotáját. Egyik legismertebb munkája a Lipótvárosi Kaszinó palotája (1896), melyért a millenniumkor művészdíjat nyert (1896). Egyéb munkái még: a rákoskeresztúri zsidótemető halottasháza, az Erzsébet-körúti Körúti fürdő palotája, továbbá Fiumében az Adria Tengerhajózási Rt. székháza.

19. – 125 éve született Györki József mérnök

Pusztakovácsiban született Györki József (1891-1957) vegyészmérnök, egyetemi tanár. 1914-1918 között tanársegéd, 1920-1945 között önálló tervező. Később a Péti Nitrogénművek vezérigazgatója, majd a Bányászati Kutató Intézet alkalmazottja és a BME magántanára volt. Úttörő munkát végzett a nyersanyagok tüzelőanyag-ipari hasznosításában.

21. – 130 éve született Schuller Aladár mérnök

Budapesten született Schuller Aladár (1886-1960) vegyészmérnök, feltaláló. A Műegyetemen tanult, Berlinben doktorált, majd L. Gevaert meghívta az antwerpeni gyárába, ahol évtizedekig sikeresen munkálkodott. Számos újításával továbbfejlesztette a filmanyagok gyártástechnológiáját és a gyártó berendezéseket. Találmányai alapján hozta forgalomba a Gevaert cég 1937-ben az első nem gyúlékony, biztonsági filmanyagot.

21. – 150 éve született Kallivoda Andor mérnök

Újszászon született Kallivoda Andor (1866-1936) erdőmérnök, az Alföld-fásítás egyik szervezője. Oklevelét Selmechányán szerezte 1890-ben, ezután Aranyosmarót és Nagyatád erdészetében dolgozott. 1896-tól Szabadka városi erdészetében erdőmester, 1915–1919-ben Besztercén, 1921-ben Kecskeméten erdőigazgató. Az Alföld-fásítás munkálataiban tevékeny szervező és irányító munkát végzett.

28. – 240 éve született Erdélyi József mérnök

Tolnán született Erdélyi (Verebélyi) József (1776-1850) mérnök. Az Építési Igazgatóság zágrábi kerülete, később a pozsonyi kamarai kerület igazgató-mérnöke, majd Pozsony vármegye táblabírája volt. Egyetlen munkája Pozsonyban jelent meg: Hidrotechnikai jegyzetek, és jelesen a folyóvizek és vidékjük földjének természetéről; kölcsönös hatásukból következő eredményekről, úgy a folyamoknak jobb karba helyeztetését tárgyzó elvekről; egy toldalékkal mindenféle szekérutak építését illető szabályokról.

31. – 140 éve született Kövesi Antal mérnök

Tápióságon született Kövesi Antal (1876-1961) gépészmérnök, egyetemi tanár. 1901-ben a selmechányai Akadémián Herrmann Emil tanársegéde, 1907-ben ugyanott a mechanika tanára, majd több ízben rektor. 1919-ben a főiskolával Sopronba távozott, s 1934-ben a főiskolai egyetemi rangra emelésekor műegyetemi tanárrá nevezték ki. Fél százados tanári működése alatt mechanikát, szilárdságtant, gépészeti iparműtant, vasszerkezeteket, erdészeti géptant és kohógéptant adott elő. Több mint száz, a technika legkülönbözőbb ágazatába tartozó tanulmánya jelent meg hazai és külföldi szaklapokban.

Felhasznált irodalom:

- Évfordulóink a műszaki és természettudományokban 1994. és 1999. – MTESZ Tudomány- és Technikatörténeti Bizottsága
- História – Tudósnaplár - Természettudósokhoz kapcsolódó évfordulók - <http://tudosnaplar.kfki.hu/historia/>
- Mérnökök évfordulói 2016-ban – Magyar Mérnöki Kamara (www.mmk.hu) Történeti Bizottsága
- Magyar tudóslexikon A-tól Zs-ig – 1997. – BETTER – MTESZ – OMIKK
- Magyar Életrajzi Lexikon – 1967. – Akadémiai Kiadó
- Egyéb életrajzi források

Készítette: Sipos László